

se razdeli še potem carina in kar je s kupčijo še v tesni zvezi, na širje polje in takó se tudi izguba ali dobiček porazgubita, ter jih ne čuti nobena zvezna država preveč. Nove trgovinske pogodbe naše trpé 12 let, tudi to jih priporoča; upajmo torej, da po njih, ako že ne bomo na dobičku, vsaj ne bomo na škodi!

Govor dr. L. Gregoréca.

(V državnem zboru dne 16. decembra 1891.)

III. Govorim naj sedaj o dogodbah, katere so se vršile v Celji za cesarjeve navzočnosti pri vojaških vajah. Te dogodbe so bile nas Slovence globoko užalile. Mesto vsprejelo je cesarja slovesno. Žal, da je porabil nemški mestni zastop to dinastično slavnost za neprimerno, obžaljevanja vredno nemško-narodno demonstracijo. Slovenskih društvom se je udeležba pri slavnostih zabranila in slovensko pevsko društvo, katerega sedež je po pravilih v Celji, moralo je iz mesta ven in še le po dolgih in ponižnih prošnjah posrečilo se mu je dobiti privoljenja, da je smelo presvetlemu cesarju zunaj mesta, v slovenski občini »Celjska okolica«, prirediti primerno ovacijo. Ta ovacija uspela je izborna, kljubu temu, da so iz bližnjega mestnega parka nekateri nemškutarski Celjani hoteli na nedostojen način motiti petje a to je njega Veličanstvo cesar zapazil z vidno nezadovoljnostjo.

Za to neslanost pa je odgovorna mestna oblast v Celji in zato se nečem dalje s tem baviti. Vse drugače pa je z ondotnim okrajnim glavarjem. Nemški ta gospod imel je tedaj najlepšo priliko pokazati, kako se je obnašati avstrijskemu uradniku v upravnem okrožji, kjer je več narodnosti; kako je treba nasproti vsem narodom ravnati dobrohotno, nepristransko in pravično. Tega pa ta gospod ni pogodil. Na robe; pridružil se je odkrito za nas žaljivim demonstracijam mestnega zastopa Celjskega, podpiral ga je in varoval s svojo uradniško veljavo. Nekoliko dokazov za to! Prvo je to, da ni pustil, da bi se v avdijenciji poklonili presvetlemu cesarju župani slovenskih kmečkih občin in trgov. To nezasluženo ponižanje moralo je te poštene in za javni blagor požrtvalno delujoče može toliko bolj razžaliti, ker je kmalu potem pri vojaških vajah v Schwarzenau-u presvetli cesar milostno vsprejel ondotne župane.

Hrvatje in Slovenci imajo starodavno navado, da pozdravljajo svoje vladarje z »živio« klici. Slovenski klici pa so gospodu okrajnemu glavarju Celjskemu zoperni in zato jih je na kratko prepovedal. Vozeč se pred cesarjevim vozom z županom mesta Celje, kričal je, ne zmeneč se za svoje dostojanstvo, med mnogobrojno zbrano slovensko občinstvo: »Živio ne smete klicati«.

Ko ga vpraša presvetli vladar po narodnostnih razmerah, odgovoril je neresnično: »Kmečke občine so slovenske, mesto Celje in vsi trgi, razen Braslovč, pa so nemški.« To, gospoda moja, pa ni resnično, kar se da statistično dokazati. Oprostite, da navajam številke. V območji okrajnega glavarstva Celjskega prebiva 138.097 Slovencev in 7867 Nemcev. V mestu Celju je 4655 Nemcev in 1557 Slovencev; v vseh štirinajstih trgih tega okraja prebiva poleg 1227 Nemcev 6757 Slovencev. Malostne manjšine so v trgih: Gornji grad ima poleg 779 Slovencev, 8 Nemcev; Šmarje 270 Slovencev, 7 Nemcev; Št. Jurij 419 Slovencev, 6 Nemcev; Braslovče 311 Slovencev, 2 Nemea in Vranksko 621 Slovencev, 2 Nemea, v Mozirji, Ljubnem, Lučah in v Rečici pa so sami Slovenci, in nijeden Nemea.

Politični naši nasprotniki vedó povedati o Sloven-

cih marsikaj slabega in nam le neradi pripoznavajo kake kreposti; jedno pa nam morajo pripoznati, našo neumevno, neizcerno potrpežljivost. Nemske uradnike imamo in se jih še ne branimo, uradnike, kateri ne znajo našega jezika pravilno govoriti, in vendar se nam še smilijo — sam sem bil priča temu —, ako so nam pokazali le malo naklonjenosti, toda vsake potrpežljivosti je kedaj konec in tako tudi tukaj. Gospóda moja! Ako zlorablja c. kr. uradnik svojo oblast, da pokaže osebno mržnjo proti dotičnemu narodu, kakor je to storil okrajni glavar v Celji, tako je to čez mero; ako predstojnik politične uprave naših županov zato, ker so Slovenci, ne zmatra vredne, da bi stopili pred svojega cesarja in če nam prepoveduje pozdravljati ljubljene vladarja v narodnem jeziku in po starodavni navadi: tako je s tem užalil najsvetejša narodna in dinastična čuvstva; ako se pa končno predrzne usiljevati se med nas in našega cesarja in ga prevariti z neresničnimi trditvami, tako je to predrzno, za katero ne najdem parlamentarne besede. Obrnem se do slavne vlade: ako slavna vlada umeje in spoštuje našo 600letno neprestano dinastično zvestobo, našo požrtvovalnost, katero smo vselej in pri vsaki priliki izkazovali, potem naj nas reši takih uradnikov!

Cerkvene zadeve.

Cerkvena glasba.

Nemško cecilijino društvo, ki skrbi za pobožno petje v cerkvi, je v treh dnevih od 24.—26. avgusta pr. leta o priliki 13. svojega občnega zborovanja v Gradci jasno dokazalo, da je oživel božji duh v cerkveni glasbi, duh, ki pometa dozdanjo skladbeno smet iz božje hiše. Dosti se je v tem oziru v raznih krajih zgodilo in doglalo, malo pa še v naši vladikovini. Naše ubogo slovensko-štajarsko ljudstvo je zgrešilo svoje narodno petje in z njim tudi cerkveno; kar poje, to so večjidel tuji »jodler-ji«. In te, ker boljšega ne pozna, poje tudi v cerkvi. Kake, vsedrugečne, resnobnosvete so nekdanj se zlivale črez ustnice naših pradedov! (Poglej prvi letnik »Cerkvenega Glasbenika«). Da se ljudsko petje v cerkvi oblaži in postane enkrat dostojno, to je Bogu pri srci. Zato pa naj orglavec pred vsem stori svojo dolžnost in naj začne, kjer še ne dela tako, boljše orglati. Orglanje, ki se sliši po škofiji — izvzemši nekatere župnije delomg — to orglanje ni glashena umetnost, niti glasha, še manje pobožnost v glasbi. Kaj pa torej je? Če je kaj, je le nekoliko svetne ničemurnosti, katera moti navzoče v pobožnosti. Pokazalo se je, da celo v Mariboru taki, ki so znani kot orglavci, ne premorejo pravilno igrati najložje medigre, katera dostaja orglam, kraljici vseh instrumentov. Pomni si: orglanje je molitva v glasovih. Kdorkoli namreč je pri božji službi, mora moliti; zato pa eden moli na rožnivenec, drugi iz bukvice, orglavec pa na orglah. Sveti Duh pravi: »Pred molitvijo pripravi svojo dušo in ne bodi, kakor človek, ki skuša Boga«. Eccli. 18, 23. Ker ne moliš samo z duhom, ampak tudi z donečim soglasjem, katero nabiraš na tipkah, zato ti je treba ročnih vaj, da ne boš na orglah, kakor človek, ki z njimi skuša Boga. Zatoraj spravi si responsorije Foerster-jeve iz Ljubljane, ob enem tudi preludije v koralno-umetelnem smislu; nasvetujem ti Bernh. Kothe-ja predigre, prvi del (v katol. bukvarni v Ljubljani ali pri J. Meyerhoff-u, Bischofplatz, Graz). Vadi se doma vsajeno uro na dan. Nikdar ne preludiraj brez predloge; po predlogah so igrali in igrajo virtuozni orglavci, genijalni umotvorniki. Tako toraj in vsaka medigra, zagotavljam te, ti bo vir zvišenega veselja. Pozen

je ta opomin, pa s tem: nujniša mu bodi zvršitev! Ti mi porečeš: naša siromaska cerkva ne more zdrževati umetnega orglavca. Odgovarjam ti: ali misliš, da prost človek si ne sme prizadevati, naj lepo časti Boga? Saj je zadosti cerkvenih lahkih prediger (Kothe), ki prej, kakor najumetniše, človeško sree zazibajo v pobožnost; teh prediger se ti vsak lahko nauči.

V Mariboru že poje od velike noči cecilijin pevski zbor pri pontifikalnih (škofovih) sv. mašah. Na Cecilijino je zapel Witt-ovo mašo (v čast sv. Luciji) s trobentnim spremljevanjem. Marsikateri vernik je nagnil uho, ker se mu je zdelo, da sliši speve iz višav odmevajoče na zemlji; to ti je bilo čvetero trobent naslanjajočih se na nežno zborovo petje. Kdor je potem na praznik čistega spočetja D. M. Wittovo mašo (sv. Ambroziju v čast) poslušal, opazil je njeno resnobo in razumel tekst (besede) kolikor toliko, temu se je razgrelo sree v blaženih čutih. Pri polnočnici je pevski zbor cecilijin povečeval skrivnostno slovesnost s Koenen-ovo mašo, katera je prvotna in osobito lepo izraža včlovečenje; čeravno je dvoglasna, sliši se pa ednako večglasnej. Na božič ob 10. uri se je ponovila ova krasna Witt-ova v čast sv. Ambroziju z novimi ulogami. Vse umotvore glasbene, ki so se spretno prednašali — hvala č. g. pevovodji Hudoverniku — nadkriljeval je veličastni koral.

Dobro cecilijansko petje dopade vsacemu; dokaz temu je list »Marburger Zeitung«, kateri je, čeravno ni dobrohoten krščanstvu, obžaljeval svoje prejšnje pred-sodke proti cecilijanstvu. Za prihodnje praznike je bil zbor pripravljen, pa na sam božič g. pevovodja hudo za influenco zbolil. Vsled tega je to petje moralo za nekoliko časa nehati.

Dr. A. M.

Cerkveni listi.

Listov, ki služijo samo ali najbolj le cerkvenim rečem, imamo Slovenci več in sicer izhaja »Zgodnja danica« v Ljubljani vsak teden ter jo vrejuje že dolga leta msg. Luka Jeran; v Gorici izhaja pa »Rimski katolik« vsak mesec in urejuje ga prof. dr. Anton Mahnič. Ta list in pa »Duhovni pastir«, ki ga urejuje č. g. Anton Kržič v Ljubljani, po enem zvezku v meseci, sodita v prvi vrsti čč. duhovščini, a za ljudstvo izdaja č. g. O. St. Škrabec v Gorici vrlo »Cvetje z vrtov sv. Frančiška«. Poleg teh listov pa izhaja še v Ljubljani »Kršč. detoljub« in »Angeljček«, oba urejuje č. g. katehet A. Kržič. Prvi izhaja že 5. leto, drugi pa šteje doslej že 6 zvezčkov. Vredna sta, da ju imajo v vsaki slov. rodbini.

Mili darovi za družbo vednega češčenja:

Stranice 2 fl., Kopriavnica 8 fl. 60 kr., sv. Jurij v Slov. goricah 14 fl., Ptuj 6 fl. 87 kr., Mala nedelja 6 fl., Svetinje 5 fl. 50 kr., Rogatec 9 fl., Negova 5 fl., Sv. Ana v Slov. goricah 10 fl., Središče 4 fl. 58 kr., Ormož 10 fl. 97 kr., Sv. Nikolaj pri Ljutomeru 7 fl. 54 kr., Sv. Alojzij v Mariboru 2 fl. 50 kr., neimenovana dobrotnica v Mariboru 200 fl., Žusem 16 fl., Buče 17 fl., Zibika 8 fl., Velika nedelja 22 fl. 37 kr., Pernice 8 fl. 17 kr.

Gospodarske stvari.

Pesja steklina.

(Konec.)

Hitro, ko se je opisana nesreča prigodila, lečili so ranjence Sadagorski zdravniki dr. Geller in dr. Menkes, ter so njim izpirali rane s sublimatom; zdravniki so

morali bedeti celo noč pri ranjencih, ker so bile rane večidel težke; tako je imel n. pr. eden nos odgrizan, drugemu je volk kožo raz čelo potegnil, tretji je izgubil uho, itd. Tudi jaz sem imel četri rane, namreč razun one na dlani, še tri na lici. V ponedeljek, dne 20. aprila izžgal je dr. Zaloziček v Črnovicah vse rane s posebno pripravo.

V sredo, dne 22. aprila v jutro pripeljal sem se v Bukarešt. Podam se naravnost k prof. Babes. V Bukarešti bili so nekoliko v zadregi, ker jih niso pričakovali toliko, in tako težko ranjenih. Vračenje pričelo se je takoj. Lečijo pa steklino na ta način, da ranjencem cepijo v trebuh hrbtancev mozeg kuncev (domačih zajcev), ki so vsled stekline crknili. Nam so še razen tega tudi kri vcepljevali. Kuncem trov, ki povzročuje steklino, vcepljujejo v možgane. Vsled tega taki kuncji za nekoliko dni pocrkajo po tihi steklini. Bolne živali ležijo mirno, le slinje se jim v obilni meri cedijo iz gobca. Crknjenim živalim izvzamejo hrbtanski mozeg, ter ga hranijo v posebnih steklenicah trinajst dni; v tem času je ta mozeg najslabši trov (gift), s katerim se cepljenje stekline navadno počenja. S časom pa se vcepljuje vedno močnejši trov, t. j. mlajši mozeg, dokler se dospé do edendnevnega; a tudi mozeg, katerega so iz ravnokar crknjene živali vzeli, rabi se nazadnje za cepljenje!

Pri tem odloči prof. Babes prehod od slabega do močnejega trova, ter njega množino, za vsakega bolnika posebej. Mozeg v steklenicah razdrobijo, v juhi od telečjega mesa razpustijo, ter v brizgalnice po 2—5 gramov raztočijo. S temi brizgalnicami se trov ubrizga ali vcepi bolniku.

Različno je tudi to, kolikokrat se kateremu bolniku lečilo vcepi. Mi smo morali nekateri dan po štirikrat prihajati, ter se nam je vsakokrat po dvakrat ubrizgovalo tako, da so mene za mojega prvega lečenja v Bukarešti blizo do dvestokrat cepili. Pri tem pa je ravnanje z lečilom in delovanje zdravnikov sila nevarno. Vše dihanje trova je škodljivo, a največja nevarnost preti, če se, kakor se je enemu zdravniku pri meni enkrat zgodilo, brizgalnica stere. Ako mu pri tej priložnosti trov brizgne v oko, ali kako odprto rano, more ga otroviti. Zategadelj so pa tudi vsi zdravniki in služabniki, ki na taki bolnišnici delujejo, proti steklini cepljeni. Od takih služabnikov, pa tudi od psov, ki so na enak način cepljeni, so tudi jemali kri, ter nam isto razun mozga od kuncev vcepljevali. S tem hočejo bolniško kri stanovitnejšo proti trovu storiti. Cepljenemu psu so trikrat s steklino v možgane vcepili, pa nobenkrat ni stekel, kar kaže, da je cepljenje proti steklini ravno tako koristno, kakor ono proti kozam ali osepnicam.

Cepljenje ni boleče in cepljenje s toplo krvjo je celo prijetno. Vendar pa se po cepljenju pojavlja mrzlica, jed ne diši, ter spanec bolniku manjka. Pa to ni pri vsacem bolniku enako. Jaz sam sem imel tri dni posebno veliko trpeti, ter so mislili, da se pri meni počenja vže prava steklina. Prav v tem času je v isti bolnišnici, v kateri sem se jaz zdravil, umrla za steklino židovska deklica, katero je v Sadagori isti stekli volk ogrizel. Slednjič sem proti volji zdravnikov vstal iz postelje ter se postavil v vrsto bolnikov, katere so ravno v tem času cepili. Dozdeva se mi, da mi je ravno ta močna volja, naj živim, pomagala, čeravno je preteklo še mnogo časa, preden so mi zdravniki le samo upanje izrekli, da ozdravim, in še dolžje je trpelo, da so me zdravega iz bolnišnice izpustili.

Četiri tedne po mojem povratu iz bolnišnice, sem se pa na svet prof. Babes zopet podal v Bukarešt, da lečenje še enkrat počnem. To sem storil tem rajše, ker je ravno ob času, ko sem bival kot ozdravel v Črnovi-